

SLOVENSKI NAROD.

Ishaja vsak dan sveder, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je na Kongresnem trgu št. 12.

Upravníštvo naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Važno na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo ujudno vabimo na novo naročbo, stare gospode naročnike pa, katerim bo potekla konec meseca naročnina, prosimo, da jo o pravem času ponové, da pošiljanje ne preneha in da dobé vse številke.

„SLOVENSKI NAROD“

velja za Ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Vse leto . . . gld. 13.— | Četrt leta . . . gld. 3-30
Pol leta . . . „ 6-50 | Jeden mesec . . . „ 1-10

Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec, 30 kr. za četrt leta.

S pošiljanjem po pošti velja:

Vse leto . . . gld. 15.— | Četrt leta . . . gld. 4.—
Pol leta . . . „ 8.— | Jeden mesec . . . „ 1-40

Naročuje se lahko z vsakim dnevom, a h kratu se mora poslati tudi naročnina, drugače se ne oziramo na dotično naročilo.

Upravníštvo „Slovenskega Naroda“.

Slovensko učiteljsiše.

Z Dolenjskega, 29. avgusta [Izv. dop.]

Ako bi bile normalne razmere na Slovenskem, imeti bi morali Slovenci v izobraženje učiteljskega naraščaja več slovenskih učiteljsišč. Za slovenski štajler naj bi bilo v Celji ali v Mariboru slovensko možko in žensko učiteljsiše, na Koroškem naj bi bile vsaj slovenske paralelke na ondodnem nemškem učiteljsiši in na Kranjskem bi morali imeti poleg popolnega slovenskega možkega učiteljsiša tudi popolno žensko učiteljsko pripravnico s slovenskim učnim jezikom. Toda Slovenci smo jako prikrajšani. Če hočemo, da so naši sinovi vsaj nekoliko poučevani v našem jeziku na katerem učiteljsiši, moramo jih poslati v daljni Koper, kjer se vsaj v nižjih razredih bolje ozira na materinščino, nego na nemščino. Za učiteljske gojenke je pa zopet jedino le v Gorici šola, kjer se toliko uči v slovenščini, kolikor v Kopru. Povsodi drugod pa prevladuje nemščina, in to tako močno, da se morajo slovenski pripravniki in pripravnice nemščine posluževati celó pri praktičnih nastopih. Učiteljsiša v Celovcu in Gradcu so nemška, Mariborsko prav tako. Vender nas gledé Mariborskega to tolaži, da na tem zavodu deluje učitelstvo, ki je po svoji večini zmožno tudi

slovenščine. Razmere na Ljubljanskim učiteljsiših so pa take, da se z njimi z narodnega stališča kar nič pohvaliti ne moremo. Res je tudi na tej šoli nameščenih nekaj močij, ki so slovenščine popolnem zmožne, ali statut sam z učnim načrtom in nemškim učnim jezikom za veliko večino predmetov je tak, da moramo Slovenci tirjati, naj se poleg že obstoječih učiteljsišč v Ljubljani in drugod ustanovi na Slovenskem še čisto slovensko učiteljsiše. Da v sedanjih razmerah kar nič upanja ni, da bi nam vlada ustanovila slovensko učiteljsiše za kranjsko, koroško in štajersko deželo, o tem razsodnim domoljubom ni treba pripovedovati, — saj se nam niti potrebne slovenske knjige, spisane od slovenskih učiteljev (Gabršek, dr. Kos, Zupančič) na potrdé. Zato je treba nam Slovincem misliti in na to delati, da si ustanovimo privatno učiteljsiše slovensko. Družba sv. Cirila in Metoda bi bila v prvi vrsti pripravljena, pospeševati ustanovitev takega zavoda. Darovali bi v ta namen tudi Slovenci še marsikatero svoto, zlasti naši denarni zavodi. Podpore je pričakovati tudi od kranjskega deželnega zbora. Za ustanovitev takega možkega učiteljsiša pa ne predlagamo bele Ljubljane. Glavno mesto bi bilo predrago za takov zavod, kateri ne bi mogel dobivati prevelikih podpor. Ložje bi se ustanovilo — po naših neodločilih mislih — privatno slovensko učiteljsiše v malih mestih, kakoršni ste Novomesto, Krško, kjer niso draga stanovanja, kjer bi se prostori za možko učiteljsiše (n. pr. v Krškem šolskem poslopji) po ceni dobili in kjer je veliko profesorjev in učiteljev, ki bi pomagali na učiteljsiši poučevati, ne da bi bilo treba, nameščati veliko privatnih učiteljev. To vprašanje so na pr. Krški učitelji že premišljevali in utegnejo morebiti resno pričeti reševati je. Poročali bomo o tem prilično.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani, 31. avgusta.

Češki minister.

Članek „Montags-Revue“ o novem češkem ministru spravi je to reč zopet v razgovor. „Narodni Listy“ pravijo, da narod češki ne mara ministra,

ki je samo na papirji, v ministerstvu pa nima ni kakersnega upliva. Češki narod tirja svoje lastno češko ministerstvo v Pragi, ki bodi odgovorno samo češkemu dež. zboru tako, kakor je sedaj na Ogerskem. Narod vé, da je češko državno pravo vsaj toliko vredno, kakor ogersko. Prišel bo dan, ko bo Avstrija to pripoznala. Grof Taaffe naj ne užali naroda in to bi storil, če posadi na mesto Pražakovo ministra, ki je voljan izdati češko državno pravo. „Politika“ pravi, da je češki minister institucija, katero treba ločiti od premenljivega parlamentarnega položaja. Usoda čeških manjšin dala bi ministru dovolj dela. Jamstvo za uspešno delovanje pa ne more nihče dati, če se prej ne rešijo načeloma vsa važna politična vprašanja. To mora storiti jedino grof Taaffe. Voditi mora svojo politiko tako, da se ne bo Čehov ogibala in vodila naravnost v nemški tabor. Narod češki je ravnodušno gledal prazni stol češkega ministra, ker vé, da bi moral kdo na njem sedeti in ker vé da se mu godi kričeča krivica.

Novi deželni glavar bukovinski.

Kakor smo že včeraj poročali na kratko imenovan je deželnim glavarjem za Bukovino državni in deželni poslanec Joan Lupul. Poslanec Lupul je član Hohenwartovega kluba in se prištevaja najzmernejšim zastopnikom rumunstva v državnem zboru. Njegovim namestnikom imenovan je nemški liberallec dr. Jožef Rott, katerega mesto je zavzel v prejšnjem dež. zboru bukovinskega Malorus dr. Volny. Grof Taaffe je torej zopet, kolikor je bilo mogoče, ustregel željam nemških liberalcev.

Nemški liberalci.

Levičarski listi tožijo, da je v stranki zopet zavladal nekaj pesimizem, da poslanci nič pravega dosegli niso in da je zrušena jedinstvo ker se je prepustil Dunajski mandat Kronawettru „Deutsche Ztg.“ nasvetuje novo organizacijo stranke, a voditelji menda nečejo o tem nič slišati, zlasti ker tako dosti lažje vodijo stranko po svoji volji brez kontrole. Sicer pa je program sklenjen v Hietzingu in sedaj že pozabljen in tako bi se godilo tudi drugemu. Kar nima notranje življenske sile, naj se organizuje kakor koli, vzdržati se ne more.

Vnanje države.

Srbske razmere.

Srbski ministerski predsednik imel je z nekim sotrudnikom „Egyetertes-a“ daljši pogovor v katerem se je jako ugodno izrekel o sedanjí situaciji v Srbiji, tožil pa, da avstro-ogerski listi obsojajo novo ministerstvo ne čakajoč, kakšno bo delovanje njegovo. Liberalni program pomeni napredek in red. Radikalci spravili so deželo v nesrečo, pokopali tla zakonom in zavozili s svojo notranjo in vnanjo po-

LISTEK.

Milanska zarota.

Zgodovinska povest. Spisal Laj oš.

(Dalje.)

II. Zločin.

Olgiati ni še završil, ko se v bipu duri odpro in v dvorano stopi Filippo, bled kakor smrt. Hoteč k plemenitašema, zgrudi se sredi dvorane na tla.

„Filippo, kaj je?“ zakriči Olgiati prestrašen.

„E, E mi-li-ja“ ječi Filippo.

„Kaj je z Emilijo? Govori.“

„O signor, nesreča, velika nesreča.“

„Govori, stavec govori!“

„Prišla je domov.“

„Da, iz cerkve, kamor je bila popoludan šla. To vendar ni nesreča.“

„Prišla ni iz cerkve“ jeclja Filippo solznih oči, „prišla je iz . . .“ beseda mu ugasne.

„Odkod? Govori!“

„Prišla je iz palače Galeazze Mariae“ odgovori mrtvim glasom zvesti sluga.

„Iz palače voj-vo-de“. Kakor ranjen lev plame Olgiati kvišku. „Govori Filippo, govori! Povej vse, če ne te zadavim“ kriči kakor brezumen; obraz mu je prepadel in život tresel kakor onemogel trs v vetru.

„Kakor vaša ekselenca ve“, prične Filippo „šla je signorina v cerkev sv. Ambroza. Spremljal jo je strežaj Francesco. V mraku se povrnela proti domu. A mej potjo napadejo ju našemljeni možje, zavežejo jima oči ter ju položé na voz, ki je stal v senci bližnje hiše. Francesco je iz nekaterih besed našemljenecv posnel, da ju peljejo v palačo Galeazze Mariae. Tako je tudi bilo. Francesca zo zaprli v temno sobo ter mu pretili s smrtjo, če skuša uteči ali kričati. Francesco je molčal in čakal, kaj bo, nevedé, kje je signorina. Čez nekaj ur pridejo našemljeni zopet ter ga odvedo k vozu, ki je čakal pred palačo. Tu je že bila signorina Emilija. Viditi je ni mogel, ker je imel zavezane oči, a čul je tiho ihtenje. Voz naglo zdrči, ter se kmalu ustavi. Vzeli so signorino in Francesca raz voz ter jima tudi roke odvezali. „Spremi tvojo gospodarico domov“, dejal je jeden — na to se je voz hipoma odpeljal. Ko si Francesco sname zavezo raz oči,

spozna, da je pred cerkvijo sv. Ambroza, kjer sta pred kratkim molila. Poleg njega je stala signorina vsa objokana in raztrgana, kakor po prestanem hudem boji.

„Pojdiva domov“, velela je Emilija. Mej potjo je vedno nekaj mrmrala, česar pa Francesco ni mogel razumeti. Prišedši domov, šla je signorina v svojo sobo, a Francesco čaka pred durmi.“

Jokajoč končal je Filippo.

Olgiati je mej pripovedjo molčal; stal je kakor okamenel. Krčevito je stiskal pest, prsa so se mu dvigale kakor razburjeni morski valovi, — a glasu ni dal, trpel je grozne muke.

Tudi Visconti ni govoril, — vsaka tolažba bila bi zaman. Dobro poznavajoč zverinske strasti Milanskega vojvode slutil je grozno zlodejstvo.

Ko je Filippo nehal govoriti, hitel je Olgiati k durmi.

„Kam Girolamo?“ vpraša Visconti.

„K njej Emiliji“ odgovori votlo Olgiati. „Filippo, svéti.“

Vsi zapuste dvorano ter gredo po dolgem prehodu: Filippo z bakljo v roki naprej, za njim

litiko. Davki niso bili pravično razdeljeni, zaostanki so ogromni. Novo ministerstvo sicer ne bo kmet-skemu stanu dajalo privilegij, skrbelo pa bode zanj, odpravilo monopole in zadostilo tirjatvam upnikov. Glede volitev rekel je Avakumović, da bi ne bil prevzel predsedstva, če bi ne bil prepričan, da bodo zmagali liberalci. Če pa bodo dobili radikalci ve-čino, udalo se bode ministerstvo volji naroda. Gledč kraljice Natalije rekel je ministerski predsednik, da se doslej ni zgodilo ničesar, a če bi prišlo to vpra-šanje na vrsto, delali bi liberalci tako, kakor so zahtevali, da naj dela radikalna vlada.

Iz Vatikana.

„Indépendance Belge“ naznanja, da so vati-kanski krogi kaj neugodno presenečeni, da je Olo-muški nadškof kardinal Fürstenberg zapustil svoje imetje, okoli 30 milijonov gld. siromakom njegove dijeceze in ne papežu. Uzrok je baje to, ker po-kojni kardinal, ki je prejšnja leta daroval po 100.000 gld. na leto, ni bil zadovoljen z načinom, kako se porablja milodari in ni odobral politike papeževe glede trojne zveze. Papež jej je nasproten zato, ker baje garantira Italiji nedotakljivost seda-njega ozemlja in Rim.

Francoski generalni soveti

končali so svoja posvetovanja. V tistih svetih, kjer imajo monarhisti ali socijalisti večino, bile so tudi male demonstracije. Posebno zanimanje je vzbudil govor poslanika v Londonu, Wadingtona, ki je na-glašal, da so se zadnje leto oklenili republike mnogi elementi, ki so ji doslej nasprotovali. Uzrok temu je patrijotično čustvo potem pa zaupanje, ker je republika pridobila zaveznika, čigar popularnost je v Francozih toliko, kakor je njega moč v Evropi. Tudi to je pripomoglo, da se je papež odločno iz-rekel za republiko in tako razpršil nezaupanje, ki je vladalo še v nekaterih krogih do republike.

Ustanek v Maroku.

Iz Madrida se poroča, da je sultanova vojska končno venderle premagala ustaše. Pri Augherasu bila se je bitka. Poraženi ustaši bežali so v čolnih na morje. Sultanovi vojniki osvojili so ustaško tabo-rišče, je oplenili in požgali nekatere vasi. Vodja ustašev Haman pobegnil je v gore, kjer ga zasle-dujejo. Sodi se, da je s to zmago uničen in za-dušen ves upor.

Dopisi.

Od Save na Gorenjskem 28. avgusta.

[Izv. dopis.] V nedeljo 21. t. m. prišli sta gasilni društvi z Dovjega in s Kranjske gore obiskat ga-silno društvo na Savi. Prišli sta skoro nepričako-vano, a vender so ju Savski gasilci na kolodvoru čakali in prav uljudno sprejeli. Po običajnem po-zdravu odkorakala so društva pod poveljstvom svojih načelnikov v gostoljubno gostilno gospe Kovač na Savi poleg tovarne. Po kratkem odmoru in malem pokrepčanju s hladnim pivom, ki je v tako hudi vročini kaj dobro dišalo, ogledali so si gostje to-varno, katero jim je s posebno uljudnostjo razkazal načelnik Savskega gasilnega društva g. Poch. Pokazal je tudi, kako ima tovarna prirejeno vodno moč, s katero zamore brez brizgalne bode si ob sobotah, ko delavci tovarno zapuste, ali pa ob času ognja z obilo množino vode škropiti vso tovarno ter razkazal tudi gasilno shrambo z gasilnim orodjem. Reči moramo, da imajo tamkaj vse v takšnem redu, da maslo kje tako. Gasilci zapustivši tovarno, razvrstili so se in korakali z godbo na čelu na Jesenice v gostilno g. Šraj-a. Da bi bilo vse bolj jednotno, ponudili so Dovški in Kranjsko gorski gasilci načelniku Sav-skega gasilnega društva g. Pochu, poveljstvo, a ta je iz prijaznosti to ponudbo odklonil. Prišedši na

Olgiati in Visconti — kakor pogrebci. Pred nizkimi vratni obstanejo. Olgiati potrka. Nihče se ne oglasi. Potrka še jedenkrat — nobenega glasu. Prime za kljuko ter odpre vrata. Soba je bila temna. „Filippo, svéti!“ Nobenega ni bilo videti. Pač — tam na po-stelji je ležalo žensko truplo, oblečeno v svilnato, a raztrgano oblačilo — bila je Emilija.

Olgiati stopi k njej ter jo prime za roko, a z glasnim krikom odskoči, roka je bila mrzla ko led in obraz bled ko smrt: Emilija je bila mrtva.

„Emilija, Emilija“, kliče Girolamo, „Signorina“ Visconti in Filippo, a zaman: Emilije ni bilo več; nje duh plaval je že v nebeskih višavah.

Girolami zapazi bel listič v roki Emilije, hlastno ga vzame, bere ter se z obupnim krikom brezvesten zgrudi na tla.

Na listku je bilo brati:

„Caro Girolamo!

Oropana svoje časti po Galeazzo Mariji, ne morem živeti več. Zastrupila sem se. Zadnji pozdrav Tebi in mojemu zaročencu Andreji Lampugnani. Maščujta me. Tolaži mater. Tvoja Emilija.“

(Dalje prih.)

vrt g. Šraja posedlo se je vsa moštvo okrog miz in se prav prijateljsko razgovarjalo, izvrstna godba pa nas je razveseljevala z dobrim sviranjem. Da pri tem tudi ni manjkalo umestnih napitnic raz-ume se samo ob sebi. Prehitro minul je čas, ki je bil odločen za odhod. Odbajaje na kolodvor, spre-mili so Savski ognjegasci z godbo svoje goste-so-sede. Slovo je bilo prav prijateljsko in splošno se je čula želja, da se zopet kmalo kje snidemo.

Za tako prijateljski vzprejem, za uljudno raz-kazovanje tovarne, za godbo, ki je vse razveselje-vala, bodi izrečena prav srčna zahvala Savskemu gasilnemu društvu, posebno pa gosp. Pochu. Na svidenje!

Prvi slovenski katoliški shod v Ljubljani.

V Ljubljani, 31. avgusta.

Včeraj dopoldne in popoldne zborovali so posamni odseki katoliškega shoda, bodisi v rokodel-skem domu, bodisi v semenišči ali pa na strelišči. Pretresovali so dotične, po pripravljalnem odboru predložene načrte. Posebnih prenapredb ni bilo, še manj posebnih dopolnil. Udeležba je bila celo tam, kjer se je pričakovalo debat, majhna. Duhovniki so bili v ogromni večini, tako n. pr. v odsekih za šolo, za tisek, za kat.-narodno organizacijo itd. Tu so se tudi izključno le duhovniki udeleževali debat, razun da je urednik „Nove Soče“ g. Gabršček tu in tam vmes posegel. Burni prizori so bili v imenovanih treh odsekih. Največ jih je provzročilo nasprotstvo v goriški duhovščini. Dr. Pavlica in dr. Mahnič sta zastopala skrajni svoj radikalizem, dr. Gregorčič pa zmernost. Videti je bilo, da išče Mahnič moralne zaslombe pri izvangoriški duhovščini. In našel jo je pri kranjski, kajti navzočna kranjska, zlasti Ljub-ljanska duhovščina je po veliki večini burno pri-trjevala Mahniču in Pavlici. Duhovščina iz ostalih slov. pokrajin se je kazala pasivno. Naravnost tur-bulentna je bila včeraj popoldne seja v šolskem odseku, ko je bila prišla v razgovor družba sv. Ci-rila in Metoda. Naš posebni poročevalec nam piše otem: Ta seja je bila najmanj dostojna kat. zborovalcev. Človek ne bi verjel, da je v zboru izobraženih ljudi, nego vse kje drugej. Na zatožni klopi je bila — družba sv. Cirila in Metoda, oziroma nje odbor. Kot generalni prokurator je fungiral dr. Šusteršič sub auspiciis dra. Mahnič-a, zagovornik jedini je bil, prav za prav biti hotel, gospod arhivar Koblar, kajti govoriti mu skoraj ni bilo mogoče, — razsa-janje in tulenje zadušilo je skoraj vsako besedo gospoda Koblar-ja, ki je res možato, kot pravi katoličan in narodnjak, branil družbo sv. Cirila in Metoda. V nebesih sta se morala blagovestnika slovanska zjokati, ako sta gledala turbulentne pri-zore v tej skupščini, kateri celo neprestano zvo-nenje nje predsednika g. kanonika Klun-a ni pri-pomoglo do miru. — Mi bomo svojim čitateljem podali natančna poročila o teh sejah po odsekih. — Prvi slovesni shod se je pričel včeraj ob 6. uri v lopi na starem strelišči: Razen dveh škofov in duhovnih dostojanstvenikov, bili so navzočni tudi dež. predsednik baron Winkler, župan Grasselli in tudi nekatere dame. Predsednik Povše pozdravil je shod ter čital došle pozdrave, potem pa je govoril prevz. knezoškof dr. Misija, dokazujoč, da je narodnostna ideja, če je absolutna in se ne naslanja na katoliško podlago, slaba in škod-ljiva. Mariborski mil. knezoškof dr. Napotnik go-voril je o trdni zaslombi, ki jo je imel narod slo-venski v katoliški cerkvi. V imeni odsotnega nad-škofa Goriškega govoril je dr. Gabrijelčič. Shod pozdravili so tudi kot namestnik dež. glavarja dr. Papež, v imenu mestne občine župan Grasselli, potem nemško-konservativni drž. posl. dr. Fuchs, poljski novinar Glienkiewicz. Govoril je nadalje kanonik dr. Jeglič iz Sarajeva in odvetnik dr. Srnec iz Celja. Shod se je razšel šele ob 10. uri.

Iz odseka za šolo.

Odsek za šolo zboroval je pod predsedstvom kanonika Kluna, poročala pa sta prof. Anton Kržič in dr. Jos. Lesar v navzočnosti kakih sto oseb. O ljudskih šolah poroča prof. Kržič in utemeljuje naslednje resolucije:

1. Katoliški stariši so po vesti dolžni, svoje otroke vzgajati in podučevati po načelih sv. kato-liške cerkve. Ker pa ne morejo sami zadostno vzgajati in podučevati svojih otrok in ker imamo z druge strani v Avstriji prisilno državno šolo, za-hteva I. slovenski katoliški shod za katoliške otroke katoliške javne ljudske šole in katoliške učiteljske

prilavnice v smislu izjave avstrijskih škofov v go-spodski zbornici dne 12. marca 1890.

2. Prvi slovenski katoliški shod zahteva, da najvišja uprava postavi ljudsko šolo in učiteljske prilavnice na jedino pravo pedagogično-didaktično podlago materinega jezika, kakor to zahtevajo državno osnovni in šolski zakoni, da je torej učni jezik na šolah Slovencev namenjenih slovenski. Zato katoliški shod tudi zahteva, da se umaknejo temu nasprotni učni načrti za male šole, kakoršni se nahajajo posebej po slovenskem Koroškem, ter smatra vsako drugačno vredbo ljudskih šol kot ne-postavno. Katoliški shod nadalje zahteva, naj visoka šolska oblastva v vseh deželah, koder bivajo Slo-venci, to je po Štajerskem, Koroškem, Kranjskem in Primorskem, iz pedagogično-didaktičnih vzrokov skrbé tudi za slovenske manjšine tako, da se povsod, kjer se nahaja postavno število slovenskih otrok, osnujejo katoliške javne ljudske šole s slovenskim učnim jezikom.

3. Prvi slovenski katoliški shod izreka željo, naj deželni zbori, kateri zastopajo kraje slovenskih volilcev, prenapredijo — kot nekak prehod do bolj-šega — naše šolske postavne v takem smislu, kakor so si jih priredili vrli Tirolci; dalje naj se poskrbi, da bodi poduk v ljudskih šolah praktičen ter nam vzgajaj dobrih gospodarjev, vrlih gospodinj in pridnih delavcev; osobito pa naj se vredijo ljudske šole tako, da se, kjer le možno, delijo otroci po spolu zaradi pravnosti in primerniše razdelitve učne tvarine.

4. Dokler se nam pa naše opravičene zahteve ne spolnijo postavnim potom, snujejo naj se kato-liške zasebne, zlasti redovne ljudske šole ter naj se v prvi vrsti ustanovi slovensko katoliško učiteljsko semenišče v Ljubljani in, ako možno, tudi slovenska katoliška pripravnica s pomočjo družbe sv. Cirila in Metoda, katera se v ta namen toplo priporoča, ter z drugimi radovoljnimi darovi in pri-spevki zadevnih deželnih zastopov.

5. Vsem redovnikom in redovnicam, ki delu-jejo za krščansko vzgojo slovenske mladine, izreka katoliški shod priznanje in zahvalo za tako požrtvo-valno in uspešno delovanje; ob enem pa toplo priporoča njihove šolske zavode.

6. Katoliški shod priporoča slovenskim učiteljem in katehetom ter vsem drugim vzgojivcem slovenske mladine, da naj si ustanove katoliško učiteljsko društvo.

V debati se oglasi g. Ig. Kralj, duhovnik iz Gorice, in pravi, da učitelji so se oddaljili od duhovščine. Mi se nismo ločili, ločil nas je brez-verski zakon iz l. 1868. Mi tirjamo versko šolo v imenu svobode. V sedanji šoli ni svobode, ampak robstvo. Versko šolo tirjamo v imenu ravnoprav-nosti; mi jo hočemo, kdor hoče brezversko — imej jo. Verska šola ni nasprotna narodnemu jeziku. Rusi pustili so Poljakom materni jezik v ljudski šoli. Cerkev je zadnja, ki tira iz šole narodni jezik. Kjer so šole v rokah redovnikov, so najbolj narodne, ker je redovnik neodvisen in more reči besedo, zaradi katere bi uradnika zaprli. Svoboda je samo v cerkvi.

Duhovnik in prof. Komljanec iz Kočevja: Kjer stanujeta na jednom mestu dve narodnosti, mora manjšina dobiti svoje šole le če izkaže pet-letni premer vsaj 40 za šolo godnih otrok. To je očitna krivica in popraviti bi bilo zakon v toliko, da je dati posebno šolo tudi ne tako veliki manjšini. Kjer ne kaže ustanoviti posebne šole, ločiti je otroke po narodnosti v oddelke. Po Ko-čevskem je mnogo takih otrok. V nekaterih krajih so — vsaj bile — te manjšine ločene in se po-učujejo v materinem jeziku. Govornik predlaga k nasvetovani resoluciji dostavek:

„Če število šolskih otrok ne dosega zakonito določenega števila, a jih je najmanj deset, ločiti jih je po materinem jeziku v skupni šoli v oddelke. Učitelj bodi zmožen obeh jezikov. Sploh pa je vsakemu otroku krščanski nauk deliti v njegovem jeziku.“

Kurat g. Žlogar iz Ljubljane pritrija pred-govorniku. Pouk v krščanskem nauku mora abso-lutno biti v materinem jeziku in škofijski ordinari-jati imajo dolžnost to naravnost dekretirati. Ordinarijati naj gredo v boj za versko in narodno šolo. Na ta način bomo vsaj na Koroškem kaj pridobili, kjer se je vse spet na slabo obrnilo. Takisto je tudi v Trstu. Govornik opomina poklicane faktorje, da stvar podrezajo na pristojnem mestu in podpira predlog g. Komljanca.

Župnik g. Mudelj iz Železne Kaplje pojaš-njuje koroške šolske razmere, ki so dosti buje, nego se misli.

Župnik g. Gregor Einspieler iz Podkloštra naglašja, da se je že veliko pisalo o žalostnih šolskih razmerah na Koroškem, a marsikje se to ne veruje, češ, pretirano je, zlasti ker Nemci to vse tajijo. Na Koroškem je 120.000 Slovencev, ki imajo dve slo-venski šoli. Št. Jakobska občina ima po 13letnem

boju slovensko šolo — na papirji. Nemci begali so ljudstvo, da jim bo vlada mesto dosedanjih 4 učiteljev pustila samo dva. Tako se je tudi zgodilo. Jedno mesto se je sicer razpisalo in prosil je zanje povsem sposoben kompetent, a — dobil je ni. Govornik navede še več drugih kričeih slučajev. V Čačah zapisal je učitelj na šolsko desko prošnjo, naj se otroci oproste od slovenskega pouka. Otroci so morali to prepisati in dati očetom podpisati. (Klici: Trinoštvo!) Govornik hoče torej ostrejo stilizacije in predlaga k dotični resoluciji dodatek:

„Slov. katoliški shod protestuje zoper sedanjo uredbo koroških šol.“

Kapelan g. Treibler iz Celovca govori o znanih prošnjah za slovenske šole in o intrigah zoper nje.

Dekan g. Jos. Kompare iz Ospa se strinja z Einspielerjevimi nasvetom, ker so tudi v Istri takšne razmere, kakor na Koroškem.

Poročevalec Kržič govori proti temu, da se rabi beseda „shod protestuje“, češ, da je tudi nasvetovana resolucija dovolj ostra.

Po kratki debati vzprejmeta se predloga poslanca Einspielerja in prof. Komljanca.

Ravnatelj Alojzijevič g. prof. Zupan prša, kdo bo pri slavnostnem shodu zastopal družbo sv. Cirila in Metoda in kakšna bo tendenca njegovega govora. Ker ne dobi pojasnila, izjavi, da ne podpira nasvetov v resoluciji glede učiteljskega semenišča. Bolje bi bilo, da se osnuje učiteljske, kar bo tem laglje, ker se bo Ciril-Metodova družba presnovala tako, da bodo na mesto sedanjih podružnic stopile farne grupe in se bo potem lahko osnovalo učiteljske. Na družbo smo lahko ponosni, semenišče pa se ne bo posrečilo. (Dalje prih.)

Iz odseka za tisek.

Odsek sešel se je popoldne pod predsedstvom prof. A. Zupančiča. Poroč. prof. Kržič povdarjal je veliko važnost tiska in potrebo pozitivnega dela, da se obudi katoliška zavest. Časnikar ima prvo besedo, zato je treba paziti in dobre časnike podpirati, slabe zatirati, mlačne pa ogrevati. Tudi v slovenskem jeziku je nakopičenega že mnogo židovsko-liberalnega blaga. Duhovniki se napadajo; ulogo „Brusa“ prevzel je drug list (klic: „Pavliha!“) Delujmo vsak po svoji moči, tudi navaden človek stori lahko mnogo za konserv. liste. Radi jedinstvi v kat. časopisju nasvetuje se središčni odbor. Ker ne kaže osnovati novega časnika, okleniti se je „Slovenca“ in odpraviti dosedanje hibe, katerih ni moči tajiti. Zahvaliti moramo Boga, da imamo Mohorjevo družbo. (Živio- in Slava-klici.)

Poročevalec predlaga naslednje resolucije:

Ker sedaj po sovražnem tisku največ trpi sveta cerkev in katoliško življenje in s tem blagostanje našega naroda, sprevidi prvi slovenski katoliški shod, da je neobhodno potrebno, sovražniku postaviti se v bran z enakim orožjem — s katoliškim tiskom. A ne le braniti, marveč tudi pozitivno mora tisek pospeševati katoliško zavest in katoliško življenje. Naj se izkoristi ta velemoč 1. kot politična moč v časnikařtvu, 2. kot izobraževalna moč v ljudskem, leposlovnem in znanstvenem berilu, 3. kot vzgojilna moč v spisih za mladino.

1. a) Prvi slovenski katoliški shod spozna za vzdržanje katoliškega mišljenja in prepričanja mej Slovenci kot najpotrebnejše sredstvo dobro časništvo. Zato proglasa za resno dolžnost vseh vernih Slovencev izdatno gmetno in duševno podpiranje naših katoliških listov. V dolžnost naj si šteje tudi vsak katoličan zatirati vse veri sovražne časnike in jih nadomeščati z dobrimi, sveto vero in našo narodnost pospešujočimi; časnike pa, ki se niso še brez-pogojno udali liberalizmu, naj vplivni katoličani tako preustrojijo, da, zapustivši omahljivost, odločno, stanovitno in dosledno zagovarjajo jedino prava načela.

b) Ker je pa prvi slovenski katoliški shod trdno prepričan, da more katoliško časopisje le tedaj pokazati svoj mogočni vpliv, ako je modro in primerno osnovano, zato priporoča, naj se osnuje neki stalen središčni odbor katoliško zavednih vplivnih gospodov, ki naj bi določeval smer o glavnih političnih vprašanjih, in sicer vselej na podlagi katoliških načel, da se mej katoliškimi listi ohrani toli potrebna jedinstvo.

c) Dobro vrejevan katoliško-politični dnevnik nam je neobhodno potreben, ter naj se tako vravnja, da bode vstrezal duševnim in gmetnim potrebam in zahtevam katoliških Slovencev, bivajočih po vseh slovenskih pokrajinah. Ker si pa slovensko ljudstvo sploh dragega dnevnika ne more naročiti, potrebujemo tudi dobro vrejevanjih, po jedenkrat ali večkrat na mesec izhajajočih perijodičnih listov. Z zadovoljnostjo izjavljamo, da imamo Slovenci take liste, ki že hvalevredno delujejo v tem smislu. Že-

leti je, naj se ti listi sporazumevajo mej seboj in po središčnem odboru, da bodo vsi pisali v jednotnem smislu in vsi delali z enakim navdušenjem za dobro stvar.

2. a) Prvi slovenski katoliški shod s hvaležnostjo do Boga ponosno imenuje družbo sv. Mohorja; zahvaljuje se slavnemu odboru in vsem gorečim pospeševalcem za tolik trud, prosi, naj ne opešajo, marveč z jednako vmo se nadaljujejo slavno delo slovenskemu narodu v duševni in telesni blagor.

b) Vernim olikanim Slovincem bode vestna skrb, da deluje „Matica Slovenska“ na pravi verskonravni podlagi.

c) Velike zasluge za slovenski katoliški tisek imajo razna katoliška tiskovna društva; prvi slovenski katoliški shod jim izreka za požrtvovalno delovanje toplo zahvalo, ter živo priporoča vsem Slovincem, naj jih krepko podpirajo.

3 Kakor pripravljane dobrega berila, tako je tudi prevažno njega razširjanje; vsakega katoličana je torej vestna dolžnost, da slabo in kužno berilo po moči zavira, dobro pa pridno razširja po družinah in društvi. V to svrhu vzlasti veliko pomorejo farne knjižnice, ako so modro vravnane.

4. a) Dobri, krščansko pisani vzgojilni spisi naj se pridno širijo mej Slovenci, da se stariši in vzgojitelji zavedajo svoje premenitne dolžnosti, ter jo vestno spolnjujejo.

b) Zato priporoča prvi slovenski katoliški shod vsem pisateljem, izdajateljem in učiteljem mladine posebuo skrb pri izdavanju, zalaganju in razširjanju spisov za mladino.

c) Prvi slovenski katoliški shod nasvetuje, naj se sestavi odbor večjih mož, ki naj vestno presodijo in ocenijo vse slovenske knjige ljudstvu in mladini namenjene, oziroma dosedanje zanesljive ocene nadaljujejo in spopolnjujejo, da se slabo blago odstranjuje, tembolj pa razširjajo res dobre knjige. V tem smislu poskrbi naj se tudi posebna izdaja slovenskih klasikov za odraslo mladino.

(Dalje prih.)

Posebe naprošeni, prijavljamo te-le, kat. shodu doposlane telegrame:

Sežana. — Pozdravljamo slovenski katoliški shod, a protestujemo proti nazorom doktorja Mahniča. — R. Mahorčič. Dr. Ribaf. M. Kante. A. Štrekelj. A. Berginec. J. Baus. S. Sila. A. Kosovel. J. Pirjevec. K. Kauobel.

Divača. — Pozdravljamo katoliški shod z željo, da preneha „Rimski Katolik“, ki hoče uničiti narodno zavest in slovo. — Divačani.

Naklo pri Divači. — Zbranim na shodu pozdrav. Vodi Vas rodoljubje, nepristranost, bode sloga mej stanovi, da bode mej narodom mir. Zato pa proč z nazori „Rimskega Katolika“, katerim se ne bomo tukaj nikdar in nikoli klanjali. — Za občino Naklo na Goriškem: županstvo.

Domače stvari.

— (Dolenjska železnica.) Dela pri Dolenjskih železnicah napredujejo precej dobro in bode bodoče leto do meseca avgusta morda že mogoče odpreti železnico na cesarjev rojstveni dan, ako ne bode zima preveč ovirala del. Na vsej progi je kakih 1400 delavcev. Veliki nasip blizu južne železnice dela 60 kaznjencev iz prisilne delavnice. Ob Gruberjevem kanalu napredujejo dela le počasu zaradi neugodnega terena. Nekateri kolodvori n. pr. v Velikih Laščah, v Kočevji itd. so že pod strebo. Kolodvor pri „Zelenem hribu“ bode tudi skoraj gotov. Čujejo pa se pritožbe, da se je ta kolodvor postavil predaleč zunaj mesta, ker tako ne bode ustrezal niti osobnemu, niti tovarnemu prometu. Južne železnice kolodvor pa že zdaj ne zadostuje in se bode moral na vsak način izdatno razširiti, ako se bode v njem sredotočil ves promet štirih železniških prog. To se bode gotovo zgodilo, kadar se podržavi tudi južna železnica, kar se utegne zgoditi v nekaterih letih.

— (Dramatična šola) otvori se jutri v četrtek 1. septembra t. l. v društveni pisarnici (Turjaški trg št. 4 I. nadstropje) ob 8. uri zvečer. Odbor.

— (Mrtvega našli so) včeraj popoldne vpokojenega c. kr. štabnega zdravnika g. dr. Franca Wallanda v njegovem stanovanju v Ljubljani na Sv. Petra cesti. Bržkone zadela ga je kap na možganih. Prevedli so ga v mrtvašnico garnizijske bolnice.

— (Potovalcem v Bolgarijo.) Opozarja se vse one, ki nameravajo potovati v Bolgarijo, da se pravočasno preskrbe z veljavnimi potnimi listi, ker se jim inace utegne zabraniti ustop na bolgarsko zemljo. Tako se je ustavilo nekatere potovalce,

ki so bili angaževani za razstavo v Plovdivu, a neso imeli nobenih ali ne veljavnih popotnih legitimacij. Zabranili so jim že v Belemgradu daljno potovanje.

— (Tamburaški zbor v Šmartinu pri Litiji) priredi ustanovno veselico v nedeljo dne 4. septembra t. l. na vrtu g. J. Wakonigga s prijaznim sodelovanjem pevskega društva „Zvon“ in g. L. Potrebina. Vspored je jako zanimiv in obsega nastopne točke: 1. Ipavec: „Domovini“, udarjajo tamburaši. 2. J. Bartl: „Mi ustajamo“, moški zbor. 3. A. Nedved: „Na goro“, mešani zbor. 4. * * * „Venec vojaških narodnih pesmi“, udarjajo tamburaši. 5. A. Nedved: „Kranjska dežela“, moški zbor z bariton solo, poje g. L. Potrebina. 6. J. Bartl: „Oj planine“, mešani zbor. 7. K. Mašek: „Pri zibeli“, udarjajo tamburaši. 8. A. Nedved: „Moja rožica“, čveterospev. 9. A. Nedved: „Naša zvezda“, mešani zbor. 10. * * * „Venec slovenskih pesmi“, udarjajo tamburaši. 11. Dürer: „Domovini“, moški zbor. 12. H. Volarič: „Lahko noč“, mešani zbor. 13. Kocjančič: „Danes tukaj, jutri tam“, udarjajo tamburaši. Začetek ob 4. uri popoldne. Ustopnina za osobo 40 kr. K obilni udeležbi vabi najuljudneje odbor.

— (Podružnica sv. Cirila in Metoda za Št. Kancijan in okolico) na Koroškem bode imela v nedeljo dne 4. septembra ob 4. uri popoldne svoj drugi letni shod v gostilni g. župana F. Messnerja „pri Kebru“ na Veselah v Št. Vidski fari. Ako bode vreme ugodno, bode shod na prostem.

— (Za občinske načelnike) na Spodnjem Štajerskem bode izdala društvena tiskarna Drag. Hribarjeva v Celji v kratkem zbirko zakonov, katero je priredil g. dr. Ivan Dečko, odvetnik v Celji. Ta zbirka bode obsegala v slovenskem jeziku vse zakone, ki so v zvezi z delovanjem občin, dalje odloke upravnega sodišča in razne obrazce v slovenskem jeziku. S tem se bode izdatno olajšalo slovensko uradovanje narodnim občinam na Spodnjem Štajerji.

— (Slovenski napisi na ulicah.) Goriški „Corriere“ se strašno jezi nad Celjskimi in drugimi štajerskimi rodoljubi, da so pričeli agitacije za slovenske javne napise ulic in nabirajo podpise za dotične prošnje. „Il Rinnovamento“ mu odgovarja, rekoč: Kaj pa poreče „Corriere“, ko bodo Goriški Slovenci storili jednako? — In storili bodo to, kakor hitro bode rešena pritožba Ljubljanskega zastopa in bi se morda v zadnji instanci odločilo, da Ljubljana mora imeti tudi nemške napise poleg slovenskih.

— (Italijanska vina v Trstu in na Reki.) Tržaški in Reški carinski uradi dobili so nalog, da uporabijo nižji carinski tarif pri vinu, ki je došlo pred dnem 27. t. m. s pridržkom, da se analizuje vino ali plača kavcija, kakor jo predpisuje zakon. V trgovinskih krogih pričela se je velika živahnost, kajti v Tržaškini in Reških skladiščih „magazzini generali“ nabaja se okolu 150.000 hektolitrov italijanskega vina.

— (Novovoljeni mestni zastop Zagrebški) imel je dne 29. t. m. svojo prvo sejo, kateri je predsedoval nadžupan Sieber, ker je vladni komisar Mošinski voljen občinskim zastopnikom. Dr. Bresztyenszki hotel je govoriti proti verifikaciji en bloc, kar je zabranil nadžupan Sieber. Govorila sta od opozicije še dr. Vrbanič, dr. Frank in Folnegović, a nadžupan je izjavil, da ker ni došel noben protest in je pretekel termin za eventualne reklamacije, pozval je občinski zastop, da glasuje o magistratnem predlogu glede verifikacije. Z 21 glasovi vsprejel se je ta predlog. Opozicija je ugovarjala in se tudi zdržala glasovanja. Te dni bode se volil župan. Občinski zastopniki razšli so se razburjeni.

Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Dunaj 31. avgusta. Cesar podelil ravnatelju pomožnih uradov pri deželni vladi v Ljubljani, Paschaliju, stopajočemu v pokoj, naslov ces. svetnika.

Monakov 31. avgusta. Iz Helgolanda vrnivši se duhovnik obolel, kakor se sumi, za koleru, a sedaj je že okreval.

Pariz 31. avgusta. „Autorité“ javlja, da je bilo v bolnicah za kužne bolezni včeraj 274 bolnikov. Dne 29. umrlo 21 oseb za kužno boleznijo. — „XIX Siècle“ poroča, da se primerjajo mej vojaki v taboru v Chalonsu pogostoma slučajji kolerine.

